Tractatus clauſularuꝫ domini Vitalis de cambanis nouiter impreſſus.

✠

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

¶ Incipit vtilis tractatus clauſularum que ſolent apponi in contractibus in reſcriptis: in priuilegijs in vltimis voluntatibus in ſententijs in inſtrumentis et in alijs diſpoſitionibus qui ſe net copioſos et vnicos articulos in eas materias et in diuerſis alijs iuribus plurimas queſtiones diffuſe examinatas compoſitus per celeberrimum .V. I. doctorem dominum Guilielmum de Cambanis tunc regni Sicilie vice protonotarium. Sine quibus clauſulis iuris ſcientie eſſe nolumus latis vtiles et neceſſarie ſunt in aduocando: conſulendo et pronunciando. Et eſt quoddam quodlibetum in multis et varijs materijs vtriuſque iuris.

Clauſula

Illa generalis. et generaliter de omni eo quod peti poſſet vſque in preſentem diem appoſita in inſtrumentis generationis refertur ad illud tantum de quo fuit litigatum et cogitatum. et tractatus ſeu queſtio. et de quibus inter eos fuit tranſactum vt in. l. ſi de certa. cum ibi no. in glo. et doc. C. de tranſac. et l. qui cum tutoribus. et l. tres fratres. ff. de tranſac. et l. ſi ex pluribus. ff. de ſolu. nam generalitas non refertur ad ea de quibus non eſt cogitatum nec eſt demumque generalitas non debet intelligi vt alicui parti ſit damnoſa ſeu captioſa. l. cum aquiliana. ff. de tranſac. Item predicta verba non porriguntur ad ea que obueniunt ex teſtamento niſi expreſſe hoc fuerit actum: ſed comprehendunt ea que debentur inter viuos duratur. vt. l. paulo calimaco. §. pomponius. de leg. iij. facit. l. de his. l. iij. §. i. ff. de tranſac. ſicut nec generalis geratio ad ius fideicommiſſi porrigitur niſi hoc agatur expreſſe. vt. l. ſi. §. idem queſiuit. ff. de condi. inde. vbi bonus tex. per quod. l. cum pater. §. hereditatem. ff. et de legat. ij. de quo plene per Bar. Ang. et alios. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. ob. nam verba generalia reſtringuntur tam in tranſactionibus quam in remiſſionibus. vt. l. iubemus. C. ad vel. quam in ſententijs. vt. C. de iudi. l. ij. quam in compromiſſis. vt. ff. de arbi. l. ſi cum dies. §. plenum. quam in pactionibus ſeu quietationibus. vt. ff. de condi. inde. l. ſi. §. idem rndit. quam in computationibus. vt. l. emptor. §. lucius. ff. de pac. alias preſumeremus donationem quod non eſt veriſimile quia quiſque velit perdere ſuum. vt. ff. de proba. l. cum de indebito. et ibi non eſt preſumenda. iuxta no. in. l. cum quid. ff. ſi cer. pe. Item illa verba. et generaliter de omni eo quod ſunt obſcura. vt. l. pretor. ff. de iniur. et. ff. cuius perdi. l. ſi tradedia. et de iure fiſci. l. ita fidei et verba ambigua ſiue obſcura ſunt intelligenda ſecundum mentem loquentis. ff. de reb. dub. l. ambigua. et. ff. de verb. ſigni. l. nepos proculo. que mens ab eo eſt exquirenda ſiue ab eius herede. de leg. l. ij. ſi ego a filio. §. ſi quis plures. ff. de preto. ſtipu. l. in precarijs enim cuius eſt examinare quid velit et ſui beneficij. vt. l. neratius. ff. de reg. iur. ſi non ſimul exprimat accipienda eſt remiſſio in minori. et pro minori ſumma ſiue pro acceſſionibus fructibus et expenſis et vſuris aut intereſſe. cum ſecundum ius hoc fieri debeat. l. ij. ff. ſi quis cautio. in prin. et. ff. ſi cer. peta. l. lecta. et l. centum. et l. ſi. ff. de eo quod certo loco. cum pactum obſcurum ſit interpretandum contra eum in cuius fauorem ſit quaſi ſibi imputet qui expreſſius non fuit pactus. ff. de regu. iur. l. ſemper in ſtipulationibus. et l. in obſcuris. et. ff. de contrahen. emptio. l. ſi in emptione. in princ. de verbo. obliga. l. quotiens. et. ff. de reb. dub. et l. quotiens. ſic intelligitur. ff. de pactis. l. veteribus. Nec obſtat. l. alimenta. §. baſilice. ff. de alimen. et ciba. leg. quia ibi fit interpretatio per iudicem ex mente teſtatoris vt. l. voluntas. C. de fideicommiſ. Nec obſtat glo. in. l. emptor. §. lucius. ff. de pactis. que vult quod in dubio ſtetur verbis generalibus: quia dicta glo. loquitur quando non eſt ſuper certa re nec ratione certe rei ſiebat dicta remiſſio generalis ſecundum Iac. de are. in quodam ſuo conſilio quod incipit. habeo debitorem in decem. Sed Bar. in quodam conſilio quod incipit. Petrus mathei. et dicit quod illa glo. deberet intelligi quando non ſunt aliqui caſus ſpecialiter expreſſi ad quos dicta clauſula poſſet referri: ſecus alias.

¶ Et circa predicta vide vnum conſilium Franciſci tigriani quod incipit. Sempronius ſuis conditionibus etc. et in alleg. conſilio quod incipit. habeo debitorem. in. x. et vide Bar. in. l. aurelius. in. §. gayo. de lib. leg. et d. l. emptor. §. lucius. et d. l. ſi certis. et vide Imo. in l. de pupillo. §. ſi in pluribus. ff. de noui. oper. nun. nec obſtat. l. ſi. ij. clauſula. ff. de verb. ob. quia ibi ideo eſt quia natura actus hoc exigit: cum exigit bonam fidem in quolibet contractu preſertim. vt. C. de act. et obli. l. bonam fidem. et per conſequens exigit dolum abeſſe cui preiudicit bona fides. ff. pro ſocio. l. iij. §. ſi. ſecundum Io. de are. in allegato conſilio: ſiue dicatur quod cedit omnia que ſibi competunt et competere poſſunt in futurum. hoc importat quod tantummodo cedit ius quod ſibi competit in vita et non poſt mortem: de quo plene per Bal. in quodam conſilio quod incipit. In Chriſti nomine amen. l. ij. quo dicendum eſt quod illa verba: competere in futurum intelliguntur et cetera de preſenti vt no. Bar. in. d. §. duo fratres. in. vj. et. vij. q. ſecundum Bal. in allegato conſilio.

Clauſula.

Que in profeſſionibus dicitur in contractibus reperiri videntur. Iſta clauſula poteſt dupliciter intelligi. Primo quod intelligatur de his que ponuntur in profeſſionibus. i. de his que partes conueniunt et practicant tanquam ſi ſit pactum vel ſtipulatio vt. l. iurez q. ff. de pac. et de iſta clauſula non loquitur. Item poteſt intelligi de his que dicuntur in anteriori parte contractus et intelligantur reperta in poſſeſſionibus. et iſta eſt materia. l. ſi ego. in prin. teſtamenti. ff. de le. iij. et de iſta aliud dicam. Circa quod dicit quod eo ipſo quod eſt factum aliud quam fuerit dictum ſeu actum in profeſſione videtur preſumi errorem. vt. l. ſi binarum edium. et l. ij. et ſi in ne pacti. ff. de condi. inde. Et idem in vltimis voluntatibus. vt. l. quotiens. in prin. §. ſi. et. ij. ff. de heredi. inſti. et ſecundum hoc videtur quod ſi quis vult concludere quod aliquid videatur actum quod probatur in profeſſionibus id eſſe actum et actum eſſe factum intra modicum temporis vt patet ex tex. l. iura. §. idem reſpondit. ff. de verb. obli. iuncta. l. ſi binarum. Si autem vult ſolum probare errorem ſufficit probare ſolum in profeſſionibus eſſe dictum et poſtea omiſſum. et hoc eſt verum niſi repertio vitiaret actum vbi ſequeretur correctio: vt eſt glo. no. in c. cupientes. et. §. quod ſi per tex. de ele. in. vj. vbi dicit quod per receptionem vel ſubaudiſionem vel tacitos intellectus non debet induci correctio: facit etiam quod no. glo. in. l. ſi in ſcriptura. de leg. j. et quod no. glo. et Bar. in. l. ſeruo. in §. differentia. ff. vi bo. rap. et hoc eſt verum niſi inter profeſſionem et. l. in repetendis. cum ibi no. ff. de leg. ij. ſecundum Bar. in. d. §. idem reſpondit: Io. de imo. ibidem dicit quod contra Bar. ſortiter facit. l. cum in plures. §. locator horrei. ſecundum vnam lecturam. ff. locati. quia ſi ex interuallo ſequitur actus: potius videtur receſſum ab eo quam eſſet error. et hoc etiam videtur notare Bar. in. l. pacta nouiſſima. C. de pac. et poteſt dici quod quandoque in contractu ponitur conuentio ex qua queſitum eſt ius contrahentis aliquid facientis: tunc non videtur in dubio ab illo recedi per actum qui poſtea ſit ex interuallo ex eo quia alias inſurgeret et preſumeretur donatio quedam. arg. l. ſi mulier. ff. de condi. ob cauſam. et quod no. in. l. ſi quis delegauerit. ff. de nova. quod non eſt in dubio preſumendum. l. cum de indebito. ff. de probatio. et ita intelligitur allegatum. l. ſi binarum. et l. ſi tibi liberum. quandoque vero in contractu apponitur conuentio ſed in prefatione ante ipſum contractum: et iſta eſt preſens materia que caſu aut talis conuentio tendit ad tollendam obligationem aut ad liminandam: ſi tendit ad tollendam: tunc ſi ſimpliciter conuentio impediret effectum actus ſeu contractus ſubſequentis ſi ſequitur incontinenti ſecus ſi ex interuallo. vt. d. §. locator horrei. ſecundum vnam intellectum licet dicatur §. habet plures intellectus: vt ibi no. et. l. pacta nouiſſima. C. de pac. et. l. non ſolum. §. morte. ff. de noui oper. nuncia. circa articulum declaratione proteſtationis per Barto. et eſt ratio predictorum: quia tunc videtur fuiſſe proteſtatio contraria facto ideo non tollitur per actum contrarium ex interuallo: ſecus ſi incontinenti et quo vtraque pars conſenſit: arg. l. ad eo. de condi. et demon. Si vero talis conuentio ſeu proteſtatio conueniat in ſumma. tunc impedietur effectus actus poſtea ſubſequentis etiam ſi ex interuallo ſtante quia tunc videtur talis actus errore emanaſſe cum veriſimiliter non debuiſſet emanaſſe ſi pars fuiſſet memor preambule conuentionis. tamen videtur in effectu

tres.⁊.l.ſi ſeruus.§.ſi plurium. dici pōt ꝙ valeat renūciatio ge
neralis.niſi ſit minor vł mulier que deberet de ſolis bñficijs
certificari ſpecialiter.⁊ nō ꝓſumit̄ certificata niſi appareat
vt no.ff.de ver.ob.l.ſciēdū.facit ad ꝓdicta.C.de pac.l.pe.in
ꝯtrariū facit.l.j.ff.ſiquis in ius vo.nō.ie.vbi vł tex.ꝙ requira
tur qḋ exprimat̄ qualitas bñficij.puta renūciauit beneficio
ſoli de fideiuſſoribus vł.nam ⁊ illa.l.pe.hoc idem ſentit.C.
qñ mulier tu.of.fun.po.auc.matri ⁊ auie.⁊ in auc.vt ſine ꝓ
hibi.ma.debi.⁊ cre.§.qꝛ vero.Et conſuetudo notariorum ſic
ſe habet ꝙ in inſtrumētis apponūt clauſulas ſpeciales.dein
de ſubijciunt generales.Et ſic ad.l.ſi duo.Rñdet ꝙ ē ſpe
ciale in renūciatione bñficioꝝ ꝙ verba ols generalia nō ſuf
ficiāt.ꝯ materia.§.queſitum.no.Cy.in.l.ſ.C.cōmo.⁊ iſta eſt
tutior opi.ꝙ aliqḋ bñficium ſit ſpecificatū ad hoc vt clau
ſula generalis aliquid operet̄:⁊ tūc operat̄ ꝯ ſimilib⁹ ad ſimilia
nō de maiorib⁹.ff.ꝯ iben.emp.l.ſi fiſtulas.§.frumēta.ar.ff.
ꝯ vino tri.⁊ oleo le.l.ſi.§.cui dulcia.Et pōt dicendi a ꝯtrario
ſenſu cōis practica:ideo ī.practicātur clauſule ſpeciales vt
a cōtrario ſenſu dꝫ īteligi ꝙ clauſule omnino generales nō
ſunt ſufficientes.Spec.in titu.ꝯ renū.⁊ cōclu.in.j.col.multa
ta verba dicit an valeat dicta renūciatio generalis ⁊ finali
ter inclinat ꝙ nō valet ſꝫ bene valeret poſtea.i co.ſi.v.⁊ qm̄
dicit ꝙ quotidie in inſtris publicis renūciat̄ quatuor bñficijs
ſingulariter nominādo.ſ.bñficio diui adriani bñficio noue
cōſtitutionis ꝯ fideiuſſorib⁹ bñficio noue cōſtitutōis ꝯ dub⁹
reis.beneficio cedēdarum actionum.Et qꝛ iſte renūciatōes
ſunt multum preiudiciales ideo per conſuetudinem intro
ductum eſt vt ſpecificentur ⁊ declarentur ne ambiguitas ⁊
incertitudo ſermonis capiat ſimplices hoies.ar.ff.de tranſa.
l.cum aquiliana.⁊.c.ſ.de noua forma fide.col.x.Bal.Sed
videt̄ ꝙ valeat renūciatio quo ad beneficiū epiſtole ⁊ noue
cōſtitutiōis ꝯ duobus reis:quia illa bñficia certa ſunt ⁊ ꝑe
ꝯctus naſcunt̄ ⁊ ita ſm regula gnālē pōt ei renūciari.vt.ff.
de edil edi.l.q̄rit̄.§.ſi venditor.⁊ qḋ no.ff.de pac.l.ꝯtror.§
luci⁹.facit qḋ no.ff.de acq here.l.ſi ge mihi bona.§.iuſſuꝫ.
⁊.l.oīa.C.ꝯ ꝓſcrip.xxx.ān.De iſtis bñficijs pōit gl.i.c.que
nit.ꝯ fideiuſ.⁊ ibi.domin⁹ Fran.de zaba.ſic dicit:ꝙre ſeco ꝙ
in gl.i.tāgit̄ de aliq̄b⁹ beneficijs.beneficioꝝ que ſunt ⁊ quot
dic ꝙ tria.Primū ē bñficiū diuiſionis ꝙ ſi plures fideiuſſe
rūt pro aliquo inſolidū hꝫ bñficiū diuiſionis vt debitū diui
datur inter eos.⁊ h̄ hꝫ locū ſi oēs fideiuſſores ſunt preſen
tes ⁊ ſunt ſoluēdo.⁊ ſi hoc poſtulāt ante litē ꝯteſta.ff.de fi
deiuſ.l.ſi dubitē.⁊.l.inter fideiuſſores.⁊.l.ſi plures.C.ꝯ cō
ſti.pecu.l.fi.iſti.de fideiuſ.§.ſi plures.⁊ hoc eſt bñficiū epi
ſtole diui adriani cuius verba nō habemus ⁊ ſtamus teno
ri ei⁹ ꝙ ponit̄.C.de ꝯſti.pe.l.fi.⁊ in alleg.§.ſi plures.⁊ de hoc
loquit̄.c.ꝓuenit.de fideiuſ.ibi ⁊ ꝯſtitutōi diui adriani.huic
aūt iuri renunciari pōt fideiuſſor ⁊ tūc tenet̄ inſolidū vt di
ctis iurib⁹ ⁊ locū hꝫ īter plures fideiuſſores mandatores ⁊
cōſtituores:⁊ vt i dictis iurib⁹ ⁊ īter cōtutores ad exēplū cre
ditorū.ff.de tutel.⁊ rati.diſtra.l.j.§.nūc tractem⁹.Sed inter
plures reos debēdi qui ꝓ eodē debito obligant̄ principa
liter olim locum nō habebat.ſꝫ loca.l.cū apparebit.Hodie
vero hoc idē beneficiū nō ꝓ beneficiū epiſtole ꝓdicte ſed ꝑ
beneficiū noue cōſtitutionis.C.de duo.reis.auc.hoc ita.qḋ
no.Hoſti.in ſum.⁊ inter quos.in prin.⁊ de hoc ꝑ Cy.C.de
fideiuſ.auc.pñte.Quid ſi aliq̄ fideiuſſores ſunt abſētes.dic
ꝙ pñtes nō veniūt hoc bñficio.ꝑ alle.l.ſi dubitet̄.ſꝫ cōtra ſa
ciat.d.c.ſi plures.⁊ de hoc per Hoſt.in ſum.eo.§.īter quos
ver.qḋ ſi.⁊ ſe.⁊ in Spec.de renū.⁊ ꝯcludit.§.j.v.⁊ qm̄.Sꝫ
ēt fideiuſſor aliū bñficiū ꝑ auc.pñte.C.de fideiuſ.ꝙ olim

erat in optiōe creditoris an prīs cōueniret debitorē an fide
iuſſorē.C.de fideiuſ.l.iure noſtro.hodie prius pñtes ꝑ
d.auc.preſente.niſi renunciet qḋ pōt.vt dicit ibi glo.in fi.in
alle.c.ꝑuenit.Sed queritur an hec exceptio ſit dilatoria:
dic ꝙ ſic:⁊ debet opponi ante litem conteſtatam.⁊ hꝫ locum
auc.preſente.qñ principalis eſt pñs vel ēt ſi ſit abſens:tūc da
bitur dilatio fideiuſſori ad eū ꝓſtādū infra tēpus arbitrariū
vt ibi.⁊ de hoc ꝑ Hoſti.in ſumma.eo.§.qñ ceſſat.v.ſed quā
tū.Et ſi dato fideiuſſore fuit ēt datū pignus.dicit glo.in cor
pore vnde ſumit̄.auc.pñte.ꝙ prius creditor vēdat pignus
ꝙ̄ cōueniat fideiuſſorē:qḋ ūꝫ Py.quādo incōtinēti ⁊ de fa
cili vendi pōt.de quo ꝑ Cy.in auc.pñte.alle.qui tamē tꝫ
ꝙ ſemper dꝫ prius vendi pignus ſi eſt apud creditorē:qꝛ fi
deiuſſor intelligit̄ acceptus in ſubſidiū nec cōuenit̄ niſi pri⁹
diſcuſſis bonis debitoris.Sꝫ ⁊ tertio beneficiū cedendarū
actionū.de quo.ff.de fideiuſ.l.fideiuſſoribus.de ſolu.l.mo
deſtinus.⁊.l.ſticum aut pamphilū.§.pe.qꝛ ſi ſoluit petere
pōt a creditore vt ſibi cedat actiones ꝯtra debitores.d.l.mo
deſtinus.⁊.d.auc.pñte.in fi.vł ꝯtra fideiuſſorē ⁊ niſi cedat̄
pōt recuſare ſoluere.l.ſticum aut pamphilū.§.pe.ꝓallega.
Sꝫ ad quid ꝓdeſt creditori ꝙ renūciet huic bñficio dic ꝙ
pōt gratificari amico ꝯtrinēdo inſolidū alterū ex obligatis
⁊ omittendo amicū nec ꝯtra eū tenet̄ iura cedere que ceſſio
alias fieri debet vt ꝓdixi.⁊ pōt dici ſiat ex interuallo poſt
ſolutionē:qꝛ tūc nō dꝫ.vt.d.l.modeſtinus.Iſtis aūt bñficijs
renūciari pōt.⁊ ita cōmuniter renunciat̄ in inſtrumentis.de
quibus in Spec.de renū.⁊ cōclu.ver.⁊ qm̄.pro hoc facit.l.
cū aliter.C.de fideiuſ.Ex qua.l.colligit̄ ꝙ fideiuſſor ſoluēs
pro debitore niſi illico ꝯueniat vt actiones cederent̄.ex poſt
facto nō pōt deſiderare vt actiōes ſibi cedant̄.ꝯ hoc vł tex.
l.ſi fideiuſſor.ff.de cōdi.inde.⁊ ſentit glo.ibi dum dicit.l.cū
his.in.l.j.C.de actio.⁊ obliga.⁊ qḋ ſemper verū putarēt li
cet glo.dicat oppoſitū.in.l.ſiquis alicui.§.vlti.cū.l.ſeq.ff.
manda.Hoſti.autē in ſumma in titu.de fideiuſ.§.ad quid
fideiuſſor.v.ſi.ſꝫ ⁊ ſi plures ſic dicit.ſꝫ ſi plures ſunt fideiuſ
ſores qbus inſolidū tenet̄:⁊ ſi creditor elegerit ꝯ vnū agere
ipſo nō ſoluēte.nihilominus ad alios redibit ſed ſi pro pte
vult quēlibet ꝯuenire pōt diuidere petitionē ⁊ poſtea nō cō
ueniet alios pro parte deficientis ſi ſoluēdo ſit:nā ſi ſoluēdo
nō ſit pōt ad alios recurſum hre.C.de fideiuſ.l.liberū.⁊.l.
reos.Verū ex beneficio epiſtole diui adriani ſcindit̄ actio
inter eos.ſiue quilibet inſolidū fideiuſſerit ⁊ hoc eſt bñfi
ciū ipſius epiſtole ꝯ cui⁹ renūciatione tabelliōes noſtri tēpo
ris faciunt magnā gulam.Et qꝛ materia huius epiſtole in
ſum.Azo.indiſcuſſa remanſit ⁊ fere ab oībus diuiſo.Ideo in
primis videam⁹ qḋ ſit eius beneficiū.Scḋo īter quos locū
hꝫ.Tertio qñ habeat locū.Quarto qñ ceſſet.Quid ſit eius
beneficiū.ſ.dictū eſt.⁊ ꝓbat̄ iſti.de fideiuſ.§.ſi plures.⁊.§.
ſeq.⁊.ff.ꝯ fideiuſ.l.ſi fideiuſſores.⁊.l.ſeq.Itē locū hꝫ inter
mandatores ⁊ fideiuſſores ⁊ cōſtitutores.C.de cōſti.pe.l.fi.
Itē inter tutores.ff.de tutel.⁊ ratio.diſtra.l.j.§.nunc tracte
mus.Sed inter plures reos debendi olim.

¶ Explicit tractatus clauſularū dñi Vitalis de cambanis
I.V.doc.qui ſatis eſt copioſus ⁊ vtilis in materia ꝓpriera
tum in iudicando ꝙ̄ in aduocando ⁊ legendo.vbi ſunt ꝯgz
ſte auctoritates doctorum ⁊ iurium.

¶ Impreſſum Papie per Magiſtrum Bernardinū de
garaldis.Anno dñi.i5i3.die.i5.menſis Maij.